

“Azərbaycan Respublikasında insan alverinə qarşı mübarizəyə dair 2020-2024-cü illər üçün Milli Fəaliyyət Planı”nda nəzərdə tutulan tədbirlərin Azərbaycan Respublikasının Dövlət Miqrasiya Xidməti tərəfindən 2021-ci il ərzində icrası barədə

M Ə L U M A T

4.1.6-cı yarımbənd üzrə (Xidmət sektorunda işləyən miqrantlarla bağlı ölkədaxili vəziyyətin təhlili və onların insan alverinin qurbanına çevrilməsi risklərinin qarşısının alınması məqsədilə qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi ilə əlaqədar təkliflər hazırlanması):

Bir çox hallarda qanunsuz miqrasiya halları şəxslərin insan alveri qurbanı olma ehtimalını artırır. Qeyd olunanlar nəzərə alınaraq, Dövlət Miqrasiya Xidməti davamlı olaraq, aidiyyəti dövlət orqanları ilə birgə qanunsuz miqrasiyanın, məcburi əməyin və insan alverinin qarşısının alınması üçün profilaktik tədbirlər həyata keçirir. Bu tədbirlər çərçivəsində təhlil işləri aparılır və insan alveri riski qrupuna daxil ola biləcək sahələr müəyyən olunur. Son vaxtlar aparılmış təhlillər və beynəlxalq təcrübə xidmət sektorunda işləyən miqrantların insan alverinin qurbanına çevrilməsi riskinin yüksək olduğunu göstərir.

Bu bəndin icrası ilə bağlı Xidmət tərəfindən hazırlanmış “Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2007-ci il 19 mart tarixli 560 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasının Dövlət Miqrasiya Xidməti haqqında Əsasnamə”də dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı”, “Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2009-cu il 3 sentyabr tarixli 131 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş “İnsan alveri qurbanlarının müəyyən edilməsi Qaydaları (indikatorları)”nda dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Qərarı” və “Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2013-cü il 10 sentyabr tarixli 252 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş “İnsan alveri qurbanlarının repatriasiya Qaydaları”nda dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Qərarı” layihələri aidiyyəti dövlət orqanları ilə razılaşdırılmış və Dövlət Miqrasiya Xidmətinin 01.11.2021-ci il tarixli 02/1847 nömrəli məktubu ilə Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinə təqdim edilmişdir.

“Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2009-cu il 3 sentyabr tarixli 131 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş “İnsan alveri qurbanlarının müəyyən edilməsi Qaydaları (indikatorları)”nda dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Qərarı” layihəsi Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2021-ci il 1 dekabr tarixli 377 nömrəli, “Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2013-cü il 10 sentyabr tarixli 252 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş “İnsan alveri qurbanlarının repatriasiya Qaydaları”nda dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Qərarı” layihəsi isə Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2021-ci il 1 dekabr tarixli 378 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmişdir.

4.2.1-ci yarımbənd üzrə (İnsan alveri probleminin mahiyyəti, onun qarşısının alınması barədə tədris-metodik vəsaitlərin və maarifləndirici materialların hazırlanması və yayımlanması):

Hesabat dövrü ərzində Azərbaycan Respublikası Daxili İşlər Nazirliyinin İnsan alverinə qarşı mübarizə baş idarəsi tərəfindən Dövlət Miqrasiya Xidmətinə təqdim olunmuş insan alveri probleminin mahiyyəti, onun qarşısının alınması barədə maarifləndirici materialların əcnəbi və vətəndaşlığı olmayan şəxslər arasında paylanması təmin olunmuşdur.

Bununla yanaşı, Xidmət tərəfindən Azərbaycan Respublikasında olan əcnəbilərin hüquq və vəzifələri, insan alveri riskləri və əcnəbilərin müraciət edəcəkləri yerlər və əlaqə

telefonları haqqında maarifləndirmə xarakterli elektron bukletlər hazırlanaraq çap edilmiş və əcnəbi və vətəndaşlığı olmayan şəxslər arasında paylanması təmin edilmişdir.

4.2.4-cü yarımbənd üzrə (Qanunsuz miqrasiyanın, ölkə ərazisindən insan alveri məqsədilə tranzit kimi istifadə edilməsinin, insan alverinin bütün formalarının qarşısının alınması işinin daha da gücləndirilməsi, bu sahədə fəaliyyət göstərən dövlət qurumları arasında koordinasiyanın təkmilləşdirilməsi, insan alveri qurbanlarının və potensial qurbanların müəyyən edilməsi məqsədilə birgə fəaliyyətin və monitorinqlərin davam etdirilməsi):

Qanunsuz miqrasiyanın, o cümlədən insan alverinin bütün formalarının qarşısının alınması işinin daha da gücləndirilməsi və bu sahədə fəaliyyət göstərən dövlət qurumları arasında əlaqələndirməni təmin etmək məqsədi ilə keçən dövr ərzində Daxili İşlər Nazirliyinin İnsan alverinə qarşı mübarizə baş idarəsi və Baş pasport, qeydiyyat və miqrasiya idarəsi, o cümlədən Dövlət Təhlükəsizliyi Xidməti, Dövlət Vergi Xidməti və digər tərəfdaş qurumlarla işgüzar münasibətlərin qurulması təmin edilmişdir.

4.2.9-cu yarımbənd üzrə (İnsan alverinə qarşı mübarizə ilə əlaqədar xarici ölkələrdə həbs olunan, xarici ölkə hüdudlarından kənara çıxarılan, insan alverinin qurbanı olan (insan alverindən zərər çəkmiş və ya zərər çəkməsi ehtimal olunan) Azərbaycan Respublikası vətəndaşları barədə müvafiq məlumatların əldə olunması və konfidensiallıq qorunmaqla xüsusi polis qurumuna təqdim edilməsi):

2021-ci il ərzində Xidmətə daxil olmuş məktublarda insan alverinə qarşı mübarizə ilə əlaqədar xarici ölkələrdə həbs olunan, xarici ölkə hüdudlarından kənara çıxarılan, insan alverinin qurbanı olan (insan alverindən zərər çəkmiş və ya zərər çəkməsi ehtimal olunan) Azərbaycan Respublikası vətəndaşları barədə hər hansı məlumat daxil olmamışdır.

4.2.10-cu yarımbənd üzrə (Respublika ərazisində turizmin inkişafı və genişlənməsi ilə əlaqədar müəyyən şəxslərin insan alverinin qurbanı olmaq riskinin qarşısının alınması və belə şəxslərin mənafelərinin qorunması məqsədilə qabaqalayıcı tədbirlər hazırlanması):

2020-ci ilin əvvəlindən etibarən dünyada yeni koronavirus (COVID-19) pandemiyası digər sahələrlə yanaşı, həmçinin miqrasiya prosesləri üçün yeni situasiya və çağırışlar yaratmışdır. Azərbaycan Respublikasının COVID-19 pandemiyası dövründə miqrasiya idarəçiliyi çeviklik, şəffaflıq, səmərəlilik və insan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsi prinsipləri və aidiyyəti beynəlxalq təşkilatların tövsiyələri nəzərə alınmaqla təşkil edilmişdir.

Pandemiya dövründə ölkə ərazisində əcnəbilərin hüquqlarının müdafiəsi və miqrasiya xidmətlərinin əlçatanlığının təmin edilməsi, onların qanunsuz vəziyyətə düşməsinin, o cümlədən insan alverinin qurbanı olmaq riskinin qarşısının alınması məqsədilə aşağıdakı işlər görülmüşdür:

- Əcnəbilərin və vətəndaşlığı olmayan şəxslərin pasportlarının və ya digər sərəhədkəmə sənədlərinin etibarlılıq müddətinin qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş müddətdən az qaldığı, həmçinin qeyd edilən sənədlərin etibarlılıq müddəti bitdiyi hallarda belə müraciətlər icraata qəbul edilmiş, şəxslərin ölkədə legal yaşaması üçün tədbirlər görülmüş, onların qanunsuz miqrant vəziyyətinə düşməsinin qarşısı alınmışdır;

- Elektron xidmətlərdən istifadə imkanları genişləndirilmiş, miqrasiya xidmətləri ilə bağlı demək olar ki, bütün müraciətlərin elektron xidmət qaydasında qəbulu təmin edilmişdir.

Bununla yanaşı, fasiləsiz fəaliyyət göstərən Çağrı Mərkəzinin - (919 telefon nömrəsi) 3 dildə - Azərbaycan, ingilis və rus dillərində fəaliyyəti, Xidmətin rəsmi internet sahifəsinin "Online bələdçi" xidməti, "WhatsApp" əlaqə vasitəsi vətəndaşların, eləcə də əcnəbilərin və vətəndaşlığı olmayan şəxslərin miqrasiya sahəsində maarifləndirilməsi və lazımı informasiyaları əldə etmək hüquqlarının təmini baxımından vacib əhəmiyyətə malikdir.

4.3.3-cü yarım bənd üzrə (İnsan alveri və məcburi əmək cinayətləri ilə mübarizədə hüquq-mühafizə orqanları, o cümlədən məcburi əməklə mübarizə sahəsində fəaliyyət göstərən digər dövlət orqanları arasında əməkdaşlığın, həmin orqanlarla məhkəmələrin qarşılıqlı əlaqələrinin gücləndirilməsi, səmərəli məlumat və təcrübə mübadiləsinin təmin edilməsi, mütəmadi görüşlər və birgə təlimlər keçirilməsi):

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Bütün əməkçi miqrantların və onların ailə üzvlərinin hüquqlarının qorunması üzrə Komitəsinin 33-cü sessiyası çərçivəsində 4-5 oktyabr 2021-ci il tarixlərdə "Bütün əməkçi miqrantların və onların ailə üzvlərinin hüquqlarının qorunması haqqında Beynəlxalq Konvensiya" üzrə Azərbaycan Respublikası Hökumətinin 3-cü dövrü məruzəsinə virtual formatda baxış keçirilmişdir. Azərbaycan Respublikasının üçüncü dövrü məruzəsinə hazırlıq iclasında və məruzəyə baxılması ilə əlaqədar ölkəmizi təmsil edən nümayəndə heyətinin tərkibində Daxili İşlər Nazirliyinin İnsan alverinə qarşı mübarizə baş idarəsinin də məsul əməkdaşı iştirak etmişdir. Həmçinin, qeyd edilən hesabatın insan alveri və məcburi əməklə mübarizə, bu sahədə mövcud qanunvericilik, qurumlararası koordinasiya və digər fəaliyyətlər barədə hissələrinə dair məlumatların hazırlanmasında DİN İAMBİ-nin əməkdaşları yaxından iştirak etmişlər.

Bununla yanaşı, hesabat dövrü ərzində miqrasiya orqanlarında çalışan 348 işçi 16 halda "İnsan alveri və məcburi əmək" mövzusu ilə bağlı təlimlərə cəlb olunmuşdur.

4.3.4-cü yarım bənd üzrə (İnsan alveri ilə bağlı transmilli mütəşəkkil cinayətkarlığın qarşısının alınması sahəsində fəaliyyətin səmərəsinin artırılması, o cümlədən transmilli mütəşəkkil cinayətkar qrupların respublikadakı mümkün əlaqələrinin müəyyən edilməsi istiqamətində tədbirlərin gücləndirilməsi):

İnsan alveri ilə bağlı transmilli mütəşəkkil cinayətkarlığın qarşısının alınması və aradan qaldırılması istiqamətində aidiyyəti dövlət orqanları ilə birgə Dövlət Miqrasiya Xidməti tərəfindən tədbirlər gücləndirilmişdir. Bununla bağlı məlumat olduqda, aidiyyəti üzrə dövlət orqanlarına göndərilir.

Hesabat dövrü ərzində regionlarda qanunsuz miqrasiyanın qarşısının alınması istiqamətində görülmüş işlərin təhlili zamanı, mütəşəkkil cinayətkar qruplar tərəfindən hər hansı əcnəbinin insan alverinin qurbanına çevrilməsi halı aşkar edilməmişdir.

4.3.5-ci yarım bənd üzrə (Respublika daxilində insan alveri və məcburi əmək qurbanlarının, o cümlədən uşaqların, əcnəbilərin və ya vətəndaşlığı olmayan şəxslərin müəyyənləşdirilməsi istiqamətində səylərin davam etdirilməsi, respublika daxili insan alveri və məcburi əmək qurbanlarına da xüsusi həssas yanaşılması, insanların istismarı hallarına yol verən fiziki, vəzifəli və hüquqi şəxslər barəsində müvafiq məsuliyyət tədbirlərinin görülməsi):

Miqrasiya prosesləri üzərində nəzarətin gücləndirilməsi məqsədilə miqrasiya orqanları tərəfindən qanunsuz miqrasiyaya qarşı mübarizə sahəsində kompleks tədbirlər davam etdirilir. Bu tədbirlər çərçivəsində insan alveri və məcburi əmək qurbanlarının, o cümlədən uşaqların, əcnəbilərin və ya vətəndaşlığı olmayan şəxslərin müəyyənləşdirilməsi məsələləri diqqətdə saxlanılır.

2021-ci ildə 3 halda 6 nəfər Əfqanıstan İslam Respublikası vətəndaşının gördükləri maddəli işin müqabilində ala bilmədikləri əmək haqlarının işəgötürən vasitəsilə ödənilməsi təmin edilmişdir.

4.3.6-cı yarım bənd üzrə (Dilənçiliklə məşğul olan uşaqlarla xüsusi işin aparılması, körpə uşaqların digər şəxslərin yanında dilənçilik fəaliyyətinə cəlb edilməklə dilənçiliklə məşğul olmaq hallarına və belə fəaliyyətlərin təşkilinə qarşı

mübarizənin gücləndirilməsi, belə uşaqların valideynləri (onları əvəz edən şəxslər) ilə xüsusi söhbətlərin aparılması, onların valideynlərinə (onları əvəz edən şəxslərə) qarşı tədbirlərin görülməsi):

Aidiyyəti dövlət orqanları ilə birgə Dövlət Miqrasiya Xidməti tərəfindən keçirilən tədbirlər zamanı dilənçiliklə məşğul olmaq halları və belə fəaliyyətlərin təşkilinə qarşı mübarizə, belə uşaqların valideynləri (onları əvəz edən şəxslər) ilə xüsusi söhbətlərin aparılması işinə xüsusi önəm verilir.

Hesabat dövrü ərzində regionlarda həyata keçirilən tədbirlər zamanı əcnəbi və vətəndaşlığı olmayan şəxslər tərəfindən körpə uşaqların dilənçilik fəaliyyətinə cəlb edilməsi halları müəyyən edilməmişdir.

4.4.8-ci yarımbənd üzrə (Azərbaycan Respublikasının xarici ölkələrdəki diplomatik nümayəndəlikləri və konsulluqları tərəfindən insan alverindən zərər çəkmiş və ya zərər çəkməsi ehtimal olunan Azərbaycan Respublikası vətəndaşlarının hüquq və mənafelərinin müdafiə olunması):

Dövlət Miqrasiya Xidməti xarici ölkələrdə yaşayan Azərbaycan Respublikası vətəndaşlarının hüquq və mənafelərinin təmin edilməsi üzrə aidiyyəti dövlət orqanları ilə birlikdə xarici dövlətlərin müvafiq orqanları ilə əməkdaşlıq edir.

Lakin cari il ərzində insan alverindən zərər çəkmiş və ya zərər çəkməsi ehtimal olunan vətəndaşlar ilə bağlı Azərbaycan Respublikasının xarici ölkələrdəki diplomatik nümayəndəlikləri və konsulluqlarından, eləcə də Azərbaycan Respublikası vətəndaşlarından müraciət daxil olmamışdır.

4.4.9-cu yarımbənd üzrə (Xarici ölkələrdə insan alverindən zərər çəkmiş və ya zərər çəkməsi ehtimal olunan Azərbaycan Respublikası vətəndaşlarının Azərbaycan Respublikasına repatriasiyasının təmin olunması və digər zəruri ehtiyaclarının qarşılınması):

Cari il ərzində xarici dövlətlərdən Azərbaycan Respublikasına readmissiya edilmiş 389 vətəndaşdan 35 nəfərinin cəmiyyətə səmərəli və dayanıqlı sosial-iqtisadi reintegrasiyası üçün müvafiq tədbirlər görülmüşdür. Belə ki, bu şəxslərin zəruri ehtiyaclarının qarşılınması üçün müvafiq məlumatlar Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabineti tərəfindən yaradılmış Reintegrasiya işçi qrupu çərçivəsində aidiyyəti dövlət orqanlarına göndərilmişdir.

Eyni zamanda, bu şəxslər arasında xarici ölkələrdə insan alverindən zərər çəkmiş və ya zərər çəkməsi ehtimal olunan vətəndaşlar olmamışdır.

4.5.8-ci yarımbənd üzrə (Şəxsiyyəti təsdiq edən sənədi olmayan uşaqların müvafiq sənədlərlə təmin edilməsi üçün tədbirlərin davam etdirilməsi):

Dövlət Miqrasiya Xidməti tərəfindən Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Qaçqınlar üzrə Ali Komissarlığının qoşulduğu "10 ilə vətəndaşsızlığa son" kampaniyası çərçivəsində ölkə ərazisində yaşayan şəxsiyyəti təsdiq edən hər hansı sənədi olmayan, o cümlədən vətəndaşsızlıq vəziyyətində olan şəxslərin müəyyən edilməsi və onların sənədləşdirilməsi ilə bağlı işlər 2021-ci il ərzində davam etdirilmişdir.

Belə ki, Xidmətin 8 regional miqrasiya idarəsi və "Asan xidmət" mərkəzlərindəki miqrasiya şöbələri vasitəsilə şəxsiyyətini təsdiq edən sənədi olmayan uşaqların Azərbaycan Respublikasının vətəndaşlığına mənsubiyyətin müəyyən edilməsi ilə bağlı müraciətləri qəbul edilmiş, nəticədə isə Dövlət Miqrasiya Xidməti tərəfindən mənsubiyyəti tanınmış uşaqlar daxili işlər orqanlarından Azərbaycan Respublikası vətəndaşının şəxsiyyət vəsiqəsi əldə etmişlər.

4.6.3-cü yarımbənd üzrə (İnsan alverinə qarşı mübarizənin səmərəliliyinin artırılması məqsədilə digər dövlətlərlə, xüsusən insan alveri ilə bağlı məsələlərdə

Azərbaycan Respublikasına münasibətdə təyinat və mənbə ölkələrinin aidiyyəti dövlət və qeyri-dövlət qurumları ilə, bu sahədə fəaliyyət göstərən beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlığın gücləndirilməsi):

İnsan alveri ilə mübarizənin səmərəliliyinin artırılması üçün qeyri-hökumət təşkilatları, beynəlxalq təşkilatlar ilə qarşılıqlı fəaliyyət çərçivəsində Dövlət Miqrasiya Xidməti tərəfindən işlər davam etdirilmişdir.

Bu sahədə əməkdaşlıq çərçivəsində 02 mart 2021-ci il tarixdə GUAM-ın İnsan alveri və qeyri-qanuni miqrasiya ilə mübarizə üzrə İşçi Alt-qrupunun onlayn formatda keçirilmiş iclasında Xidmət əməkdaşlarının iştirakı təmin olunmuşdur. Keçirilən tədbirdə insan alveri və qeyri-qanuni miqrasiya ilə bağlı gələcək əməkdaşlıq perspektivləri müzakirə olunmuşdur.

04.11.2021-ci il tarixdə "İnsan alverinə qarşı mübarizə" mövzusunda Miqrasiya üzrə Regional Təlim Mərkəzində keçirilən və Beynəlxalq Miqrasiya Təşkilatının Azərbaycan Respublikasındakı Nümayəndəliyinin əməkdaşlarının, həmçinin Amerika Birləşmiş Ştatlarının Azərbaycan Respublikasındakı Səfirinin müavininin cəlb olunduğu təlimdə Xidmət əməkdaşı iştirak etmişdir.

Eyni zamanda, cari il ərzində Amerika Birləşmiş Ştatları Dövlət Departamentinin insan alverinə qarşı mübarizəyə dair növbəti illik hesabatında göstərilən məsələlərin icrasına dair məlumatlar hazırlanaraq aidiyyəti üzrə təqdim olunmuş, həmçinin Avropa Şurasının "İnsan alverinə qarşı mübarizə haqqında" Konvensiyasının Azərbaycan Respublikası tərəfindən icra edilməsinin üçüncü qiymətləndirmə mərhələsi ilə bağlı AŞ-nin İnsan alverinə qarşı mübarizə üzrə Ekspertlər Qrupu – GRETA tərəfindən təqdim edilmiş sorğu vərəqəsi cavablandırılmışdır.

4.6.6-cı yarımbənd üzrə (İnsan alveri və məcburi əməklə mübarizədə beynəlxalq əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi, ikitərəfli və çoxtərəfli əlaqələrin gücləndirilməsi, məlumat mübadiləsinin operativliyi üçün əlaqələndiricilərin müəyyən olunması):

Dövlət Miqrasiya Xidməti miqrasiya sahəsində müqavilə hüquq bazasının genişləndirilməsi, eləcə də ikitərəfli və çoxtərəfli əsaslarla münasibətlərin inkişaf etdirilməsində maraqlıdır. Hazırda, xaricdə qanunsuz yaşayan vətəndaşlarımızın ölkəyə qayıtması ilə bağlı readmissiya sazişləri və miqrasiya sahəsində əməkdaşlıq haqqında ikitərəfli sazişlər daxil olmaqla, Xidmət tərəfindən 30-dan çox beynəlxalq müqavilə layihəsi üzrə iş aparılır.

Cari ilin 17 mart tarixdə "Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Miqrasiya Siyasətinin İnkişafı üzrə Beynəlxalq Mərkəz (MSİBM) arasında MSİBM-in Azərbaycan Respublikasında statusuna dair Saziş" imzalanmış, Azərbaycan Respublikasının 21 may 2021-ci il tarixli 321-VIQ nömrəli Qanunu ilə təsdiq olunmuşdur. Bu da insan alveri və məcburi əməklə mübarizədə əməkdaşlığın inkişafı, innovativ təşəbbüslərin və layihələrin reallaşdırılması üçün yeni imkanlar və fürsətlər yaradır.

Miqrasiya proseslərinin tənzimlənməsi sahəsində qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi, o cümlədən qanunsuz miqrasiyanın qarşısının alınması ilə bağlı 16 dekabr 2021-ci il tarixdə "Azərbaycan Respublikası Dövlət Miqrasiya Xidməti ilə Ukraynanın Dövlət Miqrasiya Xidməti arasında miqrasiya sahəsində əməkdaşlığa dair Anlaşma Memorandumu" imzalanmışdır.

4.7.1-ci yarımbənd üzrə (Hüquq-mühafizə orqanlarının, bu sahədə fəaliyyət göstərən digər dövlət qurumlarının və Azərbaycan Respublikası Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi yanında Dövlət Əmək Müfəttişliyi Xidmətinin əməkdaşları, hakimlər və məhkəmə aparatı işçiləri, habelə ölkə ərazisində fəaliyyət göstərən turizm şirkətlərinin nümayəndələri üçün insan alverinin və məcburi əməyin qurbanı olan şəxslərin, o cümlədən miqrantların müəyyən edilməsi, onların müdafiəsi, bu növ işlərin araşdırılması və baxılması zamanı məsələyə daha çox qurbanın müdafiəsi

baxımından yanaşılması mövzularında təlimlər, maarifləndirmə tədbirlərinin keçirilməsi):

Hər il miqrasiya orqanları əməkdaşları hüquq-mühafizə orqanlarının, bu sahədə fəaliyyət göstərən dövlət qurumlarının, hakimlər və məhkəmə aparatı işçiləri ilə birgə, insan alverinə qarşı mübarizəyə həsr olunmuş təlimlərə cəlb olunurlar.

Cari il ərzində Xidmət əməkdaşları BMqT-nin təşkilatçılığı ilə "İnsan alverinin qarşısının alınması" ilə bağlı ABŞ-ın Beynəlxalq İnkişaf Agentliyinin eksperti ilə keçirilmiş görüşdə iştirak etmişdir.

2021-ci il ərzində "Miqrasiya Məktəbi-3" layihəsi çərçivəsində iştirakçılara insan alveri, miqrant qaçaqçılığı mövzularında təlimlər keçirilmişdir.

07.09.2021-ci il tarixdə Azərbaycan Respublikasının İnsan Hüquqları üzrə Müvəkkili (Ombudsman) Aparatının mütəxəssisi tərəfindən "İnsan alveri və məcburi əmək qurbanlarının hüquqlarının müdafiəsi" və "Əməkçi miqrantlar və onların ailə üzvlərinin hüquqlarının qorunması" mövzusunda təşkil olunmuş onlayn təlimdə, 21.09.2021-ci il tarixdə Daxili İşlər Nazirliyi tərəfindən "Müxtəlif xidmətlər göstərməyə məcbur edilmə və insanların istismar edilməsinin digər formaları" və "Uşaqların internet vasitəsilə cinsi istismara və ya zorakılığa cəlb olunması" mövzusunda keçirilən onlayn təlimdə və 04.11.2021-ci il tarixdə İnsan alverinə qarşı mübarizə mövzusunda Miqrasiya üzrə Regional Təlim Mərkəzində keçirilən təlimdə Xidmət əməkdaşları iştirak etmişdir.

4.7.2-ci yarımbənd üzrə (İnsan alverinə qarşı mübarizəyə dair təlimlərin proqramına qurbanların hüquqlarının müdafiəsi, müxtəlif xidmətlər göstərməyə məcbur edilmə və insanların istismar edilməsinin digər formaları, insan alverinin gender xüsusiyyətləri, uşaqlara xas aspektləri, uşaqların internet vasitəsilə cinsi istismara və ya zorakılığa cəlb olunması ilə bağlı mövzuların daxil edilməsi):

Hər il olduğu kimi cari il ərzində də bu sahədə miqrasiya orqanlarında təlimlərin keçirilməsi davam etdirilmişdir.

Bununla bağlı 2021-ci il ərzində miqrasiya orqanlarının əməkdaşları üçün "İnsan alverinə qarşı mübarizə və qurbanların müəyyən edilməsinin indikatorları", "İnsan alverinin gender xüsusiyyətləri və uşaq hüquqları", "İnsan alveri qurbanlarının hüquqlarının müdafiəsi", "İnsan alveri və məcburi əmək qurbanlarının hüquqlarının müdafiəsi", "Müxtəlif xidmətlər göstərməyə məcbur edilmə və insanların istismar edilməsinin digər formaları", "Uşaqların internet vasitəsilə cinsi istismara və ya zorakılığa cəlb olunması", "Qadınlara qarşı zorakılıq hallarının aşkarlanması", "İnsan alverinə giriş və qanunvericilik çərçivəsi", "İnsan alveri üzrə effektiv nəzarət", "İnsan alverinə qarşı mübarizədə Dövlət Miqrasiya Xidmətinin rolu" mövzusunda təlimlər keçirilmişdir.

4.7.3-cü yarımbənd üzrə (Effektiv sərhəd nəzarəti tədbirləri vasitəsilə insan alverinin müxtəlif formalarının, təqsirli və zərərçəkmiş şəxslərin müəyyən edilməsi, preventiv hazırlığın gücləndirilməsi):

Hazırda Dövlət Miqrasiya Xidmətinin regional miqrasiya idarələrinin tabeliyində 4 sərhəd buraxılış məntəqələrində miqrasiya şöbəsi (bölməsi) fəaliyyət göstərir. Həmin şöbə (bölmə) vasitəsilə Dövlət Sərhəd Xidmətinin aidiyyəti struktur bölmələri ilə effektiv sərhəd nəzarəti tədbirlərinin həyata keçirilməsi üçün işin əlaqələndirilməsi təmin olunur. Eyni zamanda, qarşılıqlı fəaliyyət zamanı insan alverinin qurbanında təqsirləndirilən və ya zərərçəkmiş şəxslərin müəyyən edilməsi məsələləri diqqətdə saxlanılır.

Hesabat dövründə insan alverindən zərər çəkmiş şəxslərlə bağlı Dövlət Sərhəd Xidmətinin struktur bölmələrindən, eyni zamanda şəxslərdən müraciət daxil olmamışdır.

4.7.4-cü yarımbənd üzrə (İnsan alveri qurbanlarının hüquqi yardımdan səmərəli istifadə etmələrinin dəstəklənməsi üçün müvafiq dövlət qurumlarının vəzifəli

şəxslərinin insan alverinə qarşı mübarizə sahəsində bilik və bacarıqlarının artırılması, habelə bu məqsədlə keçirilən təlim-tədris (ixtisaslaşmış peşə hazırlığı) proqramlarına insan alveri qurbanlarının kompensasiya almaq hüququnun təmin olunması mövzusunun da daxil edilməsi):

Cari il ərzində bununla bağlı keçirilmiş təlimlərdə Azərbaycan Respublikası İnsan Hüquqları üzrə Müvəkkilinin (Ombudsman) Aparatının, Azərbaycan Respublikası Daxili İşlər Nazirliyinin, Azərbaycan Respublikası Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin mütəxəssislərinin iştirakı təmin olunmuşdur.

Təlimlər barədə məlumatlar 4.7.2-ci yarımbənddə qeyd olunmuşdur.

4.7.7-ci yarımbənd üzrə (Hüquq-mühafizə orqanlarının və insan alverinə qarşı mübarizə sahəsində fəaliyyət göstərən digər dövlət qurumlarının əməkdaşları, həmçinin ixtisaslaşmış qeyri-hökumət təşkilatlarının nümayəndələri üçün xüsusi tədris kurslarının təşkil edilməsi):

Miqrasiya orqanları əməkdaşları davamlı olaraq, insan alverinə qarşı mübarizəyə həsr olunmuş təlimlərə cəlb olunurlar.

Beynəlxalq Miqrasiya Təşkilatı ilə əməkdaşlıq çərçivəsində həyata keçirilən “Azərbaycanda Miqrasiya üzrə Regional Təlim Mərkəzinin yaradılmasına dəstək” layihəsi çərçivəsində 04 noyabr 2021-ci il tarixdə Miqrasiya üzrə Regional Təlim Mərkəzi çərçivəsində Xidmətin və digər dövlət qurumlarının əməkdaşları üçün (ümmilikdə 14 nəfər) “İnsan alverinə qarşı mübarizə” mövzusunda təlim təşkil olunmuşdur. Təlimə Daxili İşlər Nazirliyinin İnsan Alverinə qarşı Mübarizə Baş İdarəsinin, Dövlət Miqrasiya Xidmətinin, Beynəlxalq Miqrasiya Təşkilatının və Amerika Birləşmiş Ştatlarının Azərbaycan Respublikasındakı Səfirliyinin nümayəndələri təlimçi qismində cəlb olunmuşdur. Təlim zamanı Amerika Birləşmiş Ştatlarının Azərbaycan Respublikasındakı Səfirliyinin nümayəndəsi tərəfindən ABŞ Dövlət Departamenti tərəfindən hər il hazırlanan insan alverinə dair hesabatın meyarları barədə ətraflı məlumat verilmişdir. Həmçinin, layihə çərçivəsində hazırlanmış ehtiyacların qiymətləndirilməsi hesabatında, eləcə də yol xəritəsində miqrasiyanın idarəedilməsi ilə bağlı digər sahələrlə yanaşı, insan alverinə qarşı mübarizə istiqamətində də təlim ehtiyacları araşdırılmışdır.

Dövlət Miqrasiya Xidmətinin təşkilatçılığı ilə 2021-ci ilin yanvar ayından etibarən həyata keçirilən və 2 iyul 2021-ci il tarixdə tamamlanan “Miqrasiya Məktəbi-3” layihəsi çərçivəsində 02.06.2021-ci il tarixdə Daxili İşlər Nazirliyinin İnsan Alverinə qarşı Mübarizə Baş İdarəsinin və Dövlət Sərhəd Xidmətinin Sərhəd Nəzarəti İdarəsinin əməkdaşları tərəfindən “İnsan alverinə qarşı mübarizə” və “Miqrant qaçaqçılığı və ona qarşı mübarizə” mövzularında təlimlər keçirilmişdir.

4.8.1-ci yarımbənd üzrə (İnsan alverinə qarşı mübarizədə təbliğat və maarifləndirmə işinin gücləndirilməsi, bu məqsədlə müxtəlif sosial reklamlar, çarxlar, qısametrajlı filmlər çəkilməsi, verilişlərin hazırlanıb nümayiş etdirilməsi, müxtəlif maarifləndirici materiallar hazırlanması, internet informasiya resurslarında yerləşdirilməsi və onlardan istifadənin təşviq edilməsi):

05.11.2021-ci il tarixdə Miqrasiya üzrə Regional Təlim Mərkəzində “İnsan alverinə qarşı mübarizə” mövzusunda keçirilmiş təlim həm Xidmətin rəsmi internet səhifəsində, həm də KİV-də işıqlandırılıb.

Xidməti regional miqrasiya idarələri tərəfindən mütəmadi olaraq bölgələrdə həyata keçirilən maarifləndirici tədbirlər Xidmətin rəsmi internet səhifəsində işıqlandırılmışdır.

Vətəndaşsızlıq vəziyyətində olan şəxslər üçün məlumat xarakterli videoçarx hazırlanaraq həm Xidmətin Youtube səhifəsində yerləşdirilib, həm də televiziyalarda yayımlanıb.

Azərbaycan Respublikasında olan əcnəbilərin hüquq və vəzifələri, insan alveri riskləri və əcnəbilərin müraciət edəcəkləri yerlər və əlaqə telefonları haqqında maarifləndirmə xarakterli elektron bukletlər hazırlanaraq çap edilmiş və əcnəbi və vətəndaşlığı olmayan şəxslər arasında paylanılması təmin edilmişdir.

4.8.3-cü yarımbənd üzrə (Məcburi əmək riskləri barədə maarifləndirmə işinin gücləndirilməsi, belə tədbirlərin əməkçi miqrantlar arasında keçirilməsi):

Dövlət Miqrasiya Xidməti yanında Məşvərət Şurasının 2021-ci ildə Azərbaycanda fəaliyyət göstərən sahibkar təşkilatlarının, işəgötürənlərin assosiativ birliklərinin və iri şirkətlərin nümayəndələrinin iştirakı ilə keçirilmiş iclasında digər məsələlərlə yanaşı, əcnəbilərin və vətəndaşlığı olmayan şəxslərin qanunsuz vəziyyətə düşmələrinin qarşısının alınması məsələləri də müzakirə olunmuşdur.

Dövlət Miqrasiya Xidməti yanında İctimai Şuranın tərkibində “Əmək miqrasiyası üzrə” və “Maarifləndirmə, təbliğat və təşviqat işləri üzrə” İşçi Qrupları fəaliyyət göstərir. 2021-ci il ərzində Şura üzvləri tərəfindən Türkiyə, İran, Suriya, Rusiya, Gürcüstan, Qazaxıstan, Koreya, Kipr, Bolqarıstan və digər dövlətlərin vətəndaşlarına hüquqi məsləhətlər verilmiş və zəruri texniki dəstək göstərilmişdir.. Bununla yanaşı, qeyd edilən dövrdə də Şura tərəfindən miqrasiya sahəsində əcnəbilərin maarifləndirilməsi istiqamətində Xidmətinin fəaliyyətinə dəstək verilmişdir.

Eyni zamanda, 31.05.2021-ci il və 04.06.2021-ci il tarixlərdə Xidmətin aparatının inzibati binasında işəgötürənlərlə onlayn formatda görüşlər keçirilmişdir. Həmin görüşlərdə əməkçi miqrantların insan alverinin qurbanına çevrilməsi risklərinin qarşısının alınması, məcburi əmək riskləri və qeyri-formal məşğulluğun qarşısının alınması məqsədilə maarifləndirici söhbətlər aparılmışdır.

Həmçinin, hesabat dövrü ərzində Xidmətin regional miqrasiya idarələri tərəfindən bölgələrdə fəaliyyət göstərən işəgötürənlərlə miqrasiya sahəsində hüquqi maarifləndirmə tədbirləri həyata keçirilərkən məcburi əmək riskləri, insan alverinə qarşı mübarizədə qanunvericilik bazası, insan alverinə qarşı mübarizə istiqamətləri, məcburi əmək, qanunsuz miqrasiya barədə məlumatlar verilmişdir.

4.8.4-cü yarımbənd üzrə (İnsan alveri ilə bağlı keçirilən bütün maarifləndirmə tədbirlərinin və təlimlərin nəticələrinin təşkilatçılar və iştirakçılar tərəfindən qiymətləndirilməsi təcrübəsinin tətbiq edilməsi):

Azərbaycan Respublikası Dövlət Miqrasiya Xidməti rəisinin 05 mart 2018-ci il tarixli, 26 nömrəli əmri ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikası miqrasiya orqanlarında işçilərin peşə hazırlığının təşkili və qiymətləndirilməsi qaydaları”na uyğun olaraq miqrasiya orqanlarında təlimə cəlb olunmuş həm təlimçi, həm də iştirakçının qiymətləndirilməsi aparılır. Burada məqsəd miqrasiya orqanlarında işçilərin potensial imkanlarından istifadə etmək mümkünlüyünün aşkara çıxarılması və peşə hazırlığının yüksəldilməsinə zərurət dərəcəsinin müəyyənləşdirilməsidir.